

**LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ
PANEVĖŽIO REGIONINĖS ARCHITEKTŪROS TARYBOS
IŠVADA NR. RAT-PNV-25/04.1**

2025 m. balandžio 4 d., Vilnius

Panevėžio regioninės architektūros tarybos (toliau – Taryba) nariai, dalyvavę bei balsavę priimant sprendimą remiantis RAT nuostatų¹ 19, 89 p.: Simas Glinskis, Viktorija Morozaitė, Dalius Zigmantas Šarakauskas, Jolita Andrijevskytė, Mindaugas Stepanas, Linas Tuleikis, Vidminas Stankevičius, Lauryna Smailytė Juozaitienė, Julius Šeibokas.

Tarybos posėdyje paaiškinimus davė, pasisakė: MB „Pastatų projektavimo menas ir mokslas“ vadovas, architektas Viktoras Gricius.

Prašymo pateikėjas: MB „Pastatų projektavimo menas ir mokslas“.

Posėdis vyko 2025 m. balandžio 4 d. Lietuvos architektų rūmuose, nuotoliniu būdu (naudojant ZOOM įrankį).

Posėdžio vaizdo, garso įrašai: darytas 1 (vienas) garso įrašas „*video1143468501.mp4*“ (įrašo trukmė 01:45:00).

Projekte pateikti duomenys:

PROJEKTO PAVADINIMAS: Prekybos paskirties pastato, J. Basanavičiaus g. 3, Biržuose, statybos projektas.

PROJEKTO NR.: 0319-01VG.

PROJEKTO ETAPAS: Projektiniai pasiūlymai (PP).

STATINIO ADRESAS: J. Basanavičiaus g. 3, Biržai (kad. nr.: 3604/0029:20).

STATYTOJAS (UŽSAKOVAS): UAB „Vilkėja“.

GENERALINIS PROJEKTUOTOJAS: MB „Pastatų projektavimo menas ir mokslas“, Žirmūnų g. 139A-204, Vilnius.

PROJEKTO VADOVAS (PV): Viktoras Gricius.

PROJEKTO ARCHITEKTŪRINĖS DALIES VADOVAS (PDV): Viktoras Gricius.

PROJEKTO AUTORAI: V. Gricius, A. Tautvaišas, K. Bertulytė.

STATINIO PASKIRTIS: Prekybos paskirties pastatas.

STATINIO KATEGORIJA: Ypatingasis statinys.

STATYBOS RŪŠIS: Nauja statyba.

I. NAGRINĖJAMI KLAUSIMAI

Prie Lietuvos architektų rūmų veikianti Panevėžio regioninė architektūros taryba svarstė Biržų rajono savivaldybės administracijos pakartotinį prašymą dėl prekybos paskirties pastato J. Basanavičiaus g. 3, Biržuose projektinių pasiūlymų (toliau – Projektas), kuriuos parengė MB „Pastatų projektavimo menas ir mokslas“ (projekto vadovas architektas Viktoras Gricius, kv. atestato Nr. A 1674).

Pakartotinis prašymas pateiktas atsižvelgiant į tai, kad prekybos pastatą numatoma statyti Biržų miesto centrinėje dalyje, Biržų regioninio parko Biržų urbanistiniame draustinyje, Biržų miesto

¹ [T17/10-1 Dėl Regioninių architektūros tarybų nuostatų patvirtinimo \(e-tar.lt\)](#)

istorinėje dalyje u. k. 17073, Biržų senojo miesto vietoje u. k. 3219 ir atsižvelgiant į PRAT ankstesnę 2024-09-25 išvadą.

Prie pakartotinio prašymo pateikti buvo sekantys dokumentai:

1. Prekybos paskirties pastato J. Basanavičiaus g. 3, Biržuose, statybos projektas (LIDL) (etapas – (pakartotiniai) projektiniai pasiūlymai).

Projekto svarstymas vyko tokia tvarka: viešojoje Tarybos posėdžio dalyje Projektą pristatė architektas Viktoras Gričius. Taryba uždavė klausimus ir į juos atsakė Viktoras Gričius, vyko atvira diskusija tarp posėdžio dalyvių. Vyko uždara Tarybos posėdžio dalis, kurioje Tarybos nariai išdėstė savo motyvus, nuomones, argumentus ir pateikė išvadas bei rekomendacijas.

II. REIKŠMINGOS APLINKYBĖS

Architekto Viktoro Gričiaus pristatymo esmė:

- Teikiamais pakartotinai projektiniais pasiūlymais buvo bandoma atsižvelgti į anksčiau PRAT pateiktas pastabas, stengiantis akcentuoti S. Dagilio aikštę;
- Buvo atsisakyta pastato tūrio smulkinimo ir skaidymo, atsisakyta tuščių erdvių, kurios nebūtų buvusios funkcionalios;
- Reaguojant buvo pasiūlytas vientisas tūris, pasirenkant medinį medžiagiškumą;
- Inžinerija buvo paslėpta;
- Suteiktas buvo 5 fasadas – žalias šilokų stogas, išpildant tvarumo sąvoką.

Tarybos narių pasisakymai, klausimai, atvira diskusija tarp posėdžio dalyvių:

- Taryba teiravosi dėl aiškinamojo rašto 15 psl. komentaro ir patarė pakoreguoti formuluotę pagal pastabą.
- Tarybos nariai klausė dėl 5 fasado dėl apželdinto stogo sprendinių pasirinkimo. Buvo paaiškinta, kad toks sprendimas buvo nulemtas atsižvelgiant į Biržų miesto savivaldybės išsakytą poreikį bei atliks ir karščio ir temperatūros sumažinimo funkciją.
- Tarybos nariai klausė, ar buvo atsižvelgta dėl šlaitinio imitacinio stogo pagal anksčiau teiktas pastabas ir gavo patvirtinimą, kad taip.
- Taryba teiravosi, ar buvo atsižvelgta į Biržų miesto savivaldybės vyr. architekto anksčiau teiktas pastabas. Tarybai buvo paaiškinta, kad gavo patvirtinimą, kad iš Biržų miesto savivaldybės susiderinti šiuo metu teikiamą projekto ir nesant RAT pastabų bus vertinama, kad į miesto poziciją būtų atsižvelgta.
- Taryba klausė, ar nebuvo bandoma su užsakovu komunikuoti, kad nenaudoti jo tipinio projekto, o projektuoti individualiai. Tarybai buvo paaiškinta, kad tipinis projektas yra pakankamai funkcionalus ir nebuvo gauta pastabų dėl jo netinkamumo iš Biržų miesto savivaldybės dėl jo naudojimo, todėl buvo projektuojama naudojant tipinį projektą.
- Taryba teiravosi, ar buvo kreiptasi į KPD atstovus dėl tokio projekto sprendinių.

III. TARYBOS ARGUMENTAI

Tarybos nuomone pastabos, kurios buvo išsakytos PRAT 2024-09-25 posėdžio metu, buvo suprastos neteisingai, o pateiktas pakartotinis variantas nutolo dar toliau nuo kokybiškos architektūros, todėl Taryba nėra suinteresuota pasirinkti mažiau blogą variantą iš dviejų blogų. Taryba pažymi, jog objektas finansuojamas privačiomis lėšomis, todėl sprendinių ekonomiškumo žemiau nurodyto lentelėje 5 p. aspekto Taryba pakartotinai nevertino.

Taryba išvadas bei rekomendacijas suformulavo ir Projektą vertino nuosekliai pagal architektūros kokybės kiekvieną kriterijų, įtvirtintą Architektūros įstatymo 11 str. 1 d. bei nustatė, kad:

Nr.	Kriterijus	Projektas:
1.	Atitiktis darnaus vystymosi principams – kokybiška architektūra, prisidedanti prie darnios valstybės ir žmonių aplinkos kūrimo, yra svarbi ekonomikos ir socialinių santykių raidai, atsižvelgiant į darnaus ir tvaraus vystymosi iššūkius	Atitinka.
2.	Urbanistinis integralumas – statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto darna su esama urbanistine struktūra ir poveikis kultūriniam kraštovaizdžiui;	Neatitinka. Projekto sprendiniais bandoma išlaikyti J. Janonio aikštės užstatymo perimetrą, tačiau dėl pasirinkto per smulkaus pastato mastelio to pasiekti nepavyko. Nesuformuota tipinga kvartalo vidinė (kiemo erdvių) struktūra.
3.	Santykis su paveldėtomis vertėmis – kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo vietovių saugojimas, statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto santykis su urbanistinės vietovės ar objekto istorine urbanistine ir (ar) architektūrine raida, kraštovaizdžio vertybėmis	Neatitinka. Santykio su paveldėtomis vertybėmis nėra, nes vis vien ignoruojama S. Dagilio aikštės vieta. Sprendiniuose neatsispindi aikštės istorinė atmintis. Paaiškintina, kad vadovaujantis Kultūros vertybių registro duomenimis, taip pat Biržų miesto istorinės dalies (u.o.k. KVR 17073) aprašymu, projektuojamai teritorijai yra aktualios nustatytos vertingosios savybės, kaip antai: "7.2.1.2. planinės struktūros tinklas (...), 7.2.1.5. (...) gatvių trasos: (...), J. Bielinio, J. Basanavičiaus (...), 7.2.2.1. tūrinė erdvinė struktūra, 7.2.2.3. atviros erdvės- (...) J. Janonio aikštė (...); S. Dagilio aikštės vieta; 7.2.3. užstatymo bruožai (...).", todėl reikalingo santykio su paveldėtomis vertybėmis nėra.
4.	Aplinka visiems – aplinka be specialaus pritaikymo gali naudotis visos visuomenės grupės	Atitinka.
5.	<i>Sprendinių ekonomiškumas – planuojamų sprendinių atitiktis ilgalaikėms investicijoms, jų racionalumas užtikrinant efektyvų statinio gyvavimo ciklą, siekiant optimalaus kokybės ir kainos santykio</i>	- <i>Neaktualus ir nevertintas.</i>
6.	Inovatyvumas – naujos originalios architektūrinių ir urbanistinių sprendimų idėjos siekiant tvarios statybos ir statinio gyvavimo ciklo, naudojant pažangias technologijas ir medžiagas, skatinant žiedinę ekonomiką,	Atitinka.

	klimatą ir energiją tausojančias priemones, kuriant kokybišką aplinką visiems	
7.	Funkcionali struktūra – statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto atitiktis planuojamai funkcijai ir galimybė pritaikyti kintant funkcijoms	Atitinka.
8.	Vientisa architektūrinė idėja ir estetika – nuosekliai suvokiama statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto meninė išraiška	<p>Neatitinka.</p> <p>Atsižvelgiant į Aplinkos ministro 2024-08-04 įsakymu Nr. D1-112 patvirtinta architektūros kokybės vertinimo metodiką bei jos 2 priede 8 p. nurodytais vientisos architektūrinės idėjos ir estetikos 8 klausimais, vienbalsiai vertinta, kad į 2, 3, 4, 5, 7 klausimus yra neigiami atsakymai, todėl apskritai šis vientisos architektūrinės idėjos ir estetikos kriterijus laikomas neįgyvendintu.</p> <p>Be to, naujojo pastato kompozicija, mastelis, fasadų medžiagiškumas turi derėti istorinėje aplinkoje.</p>

IV. TARYBOS IŠVADOS

Taryba išnagrinėjusi pateiktą pakartotinį prašymą teikia išvadas, kad:

- Nors pristatytas architektūros kūrinys formaliai atitinka 4 iš aukščiau minėtų architektūros kokybės kriterijų, tačiau vis vien negali būti vertinamas teigiamai dėl šioje išvadoje nurodytų priežasčių ir motyvų.
- Komisija objekto įvertinti teigiamai negali, kol nebus atrasta vientisa architektūrinė idėja ir estetika, kuri bus urbanistiškai integrali ir turės pakankamą ir tinkamą santykį su paveldėtomis vertėmis.
- Naujojo statinio tūrinė erdvinė kompozicija turėtų reaguoti į istorinį urbanistinį kontekstą, t.y. formuojant tūrio ir erdvės kompoziciją, turėtų atsiskleisti naujojo pastato architektūros ir istorinių erdvių santykis, taigi naujojo pastato ir istorinės aplinkos tūrinė erdvinė kompozicija turėtų išryškinti teritorijos savitumą.
- Objekto sprendiniai neskatina gyventojų priklausomumo vietai jausmo.
- Nors objekto architektūrinė išraiška atliepia jo paskirtį, tačiau būtent jo vaidmuo yra netinkamas Senamiesčio istorinėje aplinkoje, o jo sprendiniai nekuria palankaus meninio santykio su aplinka.
- Nors kuriamo pastato forma yra gana proporcinga, tačiau savo architektūra yra per grubi esamam kontekstui.

V. TARYBOS REKOMENDACIJOS

Todėl sutinkamai su suformuotomis išvadomis bei įvertinusi pateiktą pakartotinį Projektą, Taryba teikia šias rekomendacijas:

1. Rengiant (tobulinant) projektą galima remtis ir architektūrinės kokybės kriterijais, įtvirtintais Architektūros įstatymo 11 str. 1 d. bei Aplinkos ministro 2024-08-04 įsakymu Nr. D1-112 patvirtinta architektūros kokybės vertinimo metodiką bei jos 2 priedu, tačiau kadangi projektas neatitinka senamiesčiui būdingų estetikos kriterijų, teritorijos erdvinės struktūros, todėl teritorijos užstatymą tikslinga spręsti netipiniais sprendiniais.

2. Taryba nesiūlo išduoti statybą leidžiančio dokumento, kol nebus tinkamai įgyvendinti visi vertintini bei taikytini architektūros kokybės kriterijai, įvardinti Architektūros įstatymo 11 str. 1 d.;
3. Autotransporto patekimo į sklypą skaičius yra perteklinis ir rekomenduoja jų įrengti mažiau nei maksimaliai leidžia detaliajo plano sprendiniai, todėl siūlytina papildomai atlikti transporto srautų, triukšmo, poveikio gyv. aplinkai analizę sutinkamai su Teritorijų planavimo įstatymo 28 str. 9 p. nuostatomis.

Posėdžio pirmininkas _____

Simas Glinskis

Posėdžio sekretorius _____

Kristina Petkūnienė